

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
ग्रंथपालन आणि माहितीशास्त्र विशारद (B.Lib I. Sc.)

परीक्षा : डिसेंबर- २०२४

सत्र - १

विषय : ग्रंथालय व्यवस्थापन (BL-31-124)

दिनांक : ०६/१२/२०२४

गुण : १००

वेळ : स. १०.०० ते दु. १.००

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा

(१०)

१. व्यवस्थापनाच्या कार्यासाठी POSDCORB हा शब्द कोणी तयार केला?
अ) हेन्री लॉरेन्स गॅट
ब) हेन्री फेयॉल
क) न्यूमन आणि समर
ड) ल्यूथर गुलिक
२. खालीलपैकी कोणत्या कार्याचा व्यवस्थापन कार्यात समावेश होतो?
अ) निर्देशन
ब) नियंत्रण
क) नियोजन आणि संगठन
ड) वरील सर्व
३. व्यवस्थापनाचे घटक म्हणजे नियोजन, संघटन, कर्मचारी व्यवस्थापन, समन्वय, अहवाल आणि ---

अ) केंद्रीकरण
ब) युनिटी
क) मानधन
ड) अर्थसंकल्प
४. नेवार्क चार्जिंग सिस्टीम कोणी तयार केली?
अ) एल्टन मेयो
ब) पीटर ड्रुकर
क) जॉन कॉटन दाना
ड) फ्रान्सिस बेकन
५. दाखल नोंदवहीमध्ये साधारणपणे किती रकाने असावेत?
अ) १० ते १२
ब) १ ते १०
क) १ ते १५
ड) १३ ते १५
६. शास्त्रीय व्यवस्थापनाची स्थापना ----- यांनी केली.
अ) फ्रेडरिक टेलर
ब) पीटर ड्रुकर
क) एल. आर. मॅक कॉल्विन
ड) हेन्री फेयॉल
७. त्रिपत्र पद्धती मधील कार्डांची नावे काय आहेत?
अ) नाव कार्ड, रजिस्टर कार्ड, अंतिम कार्ड
ब) मास्टर कार्ड, इंडेक्स कार्ड, नोंदणी कार्ड
क) नोंदणीपत्र, तपासणी पत्र, अनुवर्ण निर्देश
ड) शीर्षक पत्र, आवर्त पत्र, निर्देश कार्ड पत्र
८. निर्णय घेण्याच्या अधिकाराच्या एकाग्रतेचा खालीलपैकी कोणता अर्थ योग्य आहे?
अ) व्यवस्थापनाचा कालावधी
ब) केंद्रीकरण
क) विकेंद्रीकरण
ड) वरीलपैकी काहीही नाही
९. हेन्री फेयॉल हे ----- होते.
अ) शास्त्रज्ञ
ब) लेखापाल
क) व्यवस्थापनाच्या तत्वांचे जनक
ड) शेतकरी
१०. डुरी यांच्या मते ग्रंथ निवडीचे ----- भाग पडतात
अ) १
ब) २
क) ४
ड) ३

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (३०)

१. ब्राउन ग्रंथ देवघेव पद्धतीची तपशीलवार माहिती द्या.
२. ग्रंथसोपस्कार या वर सविस्तर माहिती द्या.
३. ग्रंथालय साहित्याच्या विविध प्रकारच्या शत्रूंची चर्चा करा आणि ग्रंथालय सामग्रीचे जतन करण्याचे तंत्र स्पष्ट करा.

प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (४०)

१. POSDCORB ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
२. व्यवस्थापन म्हणजे काय? व्यवस्थापनाची १४ तत्वे स्पष्ट करा.
३. दाखल अंक म्हणजे काय? दाखलनोंद मधील विविध स्तंभांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही २) (२०)

१. ग्रंथालय समिती
२. ग्रंथ पडताळणी
३. वार्षिक अहवाल

English Translation
Library Management (BL-31-124)

Q. 1 Choose the correct option (10)

- Who coined the word POSDCORB about functions of management?
 - Henry Lawrence Gantt
 - Henry Fayol
 - Newmann and summer
 - Luther Gulick
- Which of the following do management functions include?
 - Directing
 - Controlling
 - Planning and Organising
 - All of the above
- The elements of management are planning, organisation, staffing, directing, coordinating , reporting and ----- .
 - Centralization
 - Unity
 - Remuneration
 - Budgeting
- Newark charging system was devised by?
 - Elton Mayo
 - Peter Drucker
 - John cotton Dana
 - Francis Bacon
- How many columns should an Accession register generally have?
 - 10 to 12
 - 1 to 10
 - 1 to 15
 - 13 to 15
- Scientific management was founded by-----
 - Fredrick Taylor
 - Peter Drukcer
 - L. R. Mc Colvin
 - Henri Fayol
- What are the names of the cards in three-card system?
 - Name card, Register Card, Final Card
 - Master Card, Index Card, Registration Card
 - Register card, Check card, Classified card
 - Title card, Periodicity card, Index card

8. Which of the following is the correct meaning of concentration of decision-making authority?
a) Span of management	b) Centralization
c) Decentralization	d) None of the above
9. Henry Fayol was a -----
a) Scientist	b) Accountant
c) Father of principles of management	d) Farmer
10. How many parts are formed as per the book selection principle laid down by Dury?
a) 1	b) 2
c) 4	d) 3

Q. 2 Answer the following in short (Any 2) (30)

1. Describe in detail the Browne Charging System.
2. Give detailed information on Processing of book.
3. Discuss different types of enemies of library materials and preservation techniques of library materials.

Q. 3 Answer the following in detail (Any 2) (40)

1. Explain POSDCORB concept in detail.
2. What is management? Elaborate 14 principles of management?
3. What is Accession number? Explain importance of various Columns in an Accession Register?

Q. 4 Write Short notes (Any 2) (20)

1. Library Committee
 2. Stock verification
 3. Annual Report
-